

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul II. — No. 20.

18 Maiu, 1897

CONGRESUL LIGII

Congresul anual al Ligii se va întruni de astă dată la 21 și 22 Maiu.

Bunul simț și patriotismul membrilor Ligii au făcut cu puțință, ca acest Congres să se întrunească iarăși în unitate de vederi și de stăruințe, precum se întruneau Congresele din anii trecuți.

Discordiile ce s'au ivit în Congresul din Maiu anul trecut sunt șterse, și șterse și unitate vor rămînea.

Să lăsăm curioșilor sarcina de a desgrota motivele și fazele neînțelegerilor și desbinărilor azi istorice. — Noi să ne mulțumim, că disensiunile ne-au luminat și ne-au dat un învățămînt prețios. Azi știm și simțim cu toții, că partidele noastre politice, pe lingă tot patriotismul lor, nu pot și nu trebuie să se desbine mai departe pe o chestiune, în fond, scumpă lor amîndurora.

Azi știm, că nimic nu poate slăbi mai mult forța de rezistență a fraților noștri, ce luptă sub stăpîniri străine pentru naționalitatea noastră comună, decît spectacolul sfîșierilor *noastre* pe chestiunile tactice lor de luptă.

Legenda, că unul sau altul din partidele noastre de guvernămînt ar fi alcătuit din «trădători, din vînzători de neam și de țară», — nu mai prinde astăzi în cercurile noastre bine gînditoare.

E un lucru natural și explicabil, ca oa-

menii noștri de Stat, mai ales cînd sunt în fruntea afacerilor țării și simțesc răspunderea situațiunii lor, să incline mai mult spre o politică de moderațiune. Dar tocmai această considerațiune constituie pentru oamenii noștri de Stat, cînd sunt în opoziție, o patriotică datorie a nu proclama rezerva firească a celor ce întîmplător se găsesc la guvern drept «trădare» și «vînzare de neam și de țară.» —

Se poate oare, ca un om cu mintea întregă să creadă serios că unul sau altul din partidele noastre ar fi «vîndut» străinilor țara și neamul nostru?

Din nenorocire, ani dearîndul acest cap de acuzare s'a făcut, și partidele noastre ajunseseră a fi clasate după cum unul se credea pe sine patriot, iar pe celalalt îl proclama trădător.

Negreșit, această desastroasă tactică de partid n'a fost nici-odată opera vr'unui *partid* din țară, ci a cîtor-va personalități politice.

Am avut ocașie să vedem, că oameni politici cari, în opozițiune, înfierau guvernul țării ca «trădător», au fost nevoiți, la rîndul lor, să caute a calma spiritele de peste munți, și să le determine la o politică națională mai conciliantă față cu Maghiarii, — ceea ce, după termenul odată consacrat, constituia o evidentă «trădare.»

E destul de profundă desbinarea noastră

pe motive de politică internă, e destul de violentă lupta noastră de partide, pentru ca să ne mai putem permite luxul de a ne desbina, de a ne ataca și a ne urî unii pe alții pe o chestie a celor mai românești sentimente, pe o cauză comună nouă tuturor celor din țară, și comună tuturor Românilor.

Să ne gândim un singur moment la efectul, pe care trebuie să-l producă în cele din urma sfîșierile noastre pe chestia națională între frații noștri asupra!

Ei, cari ori de câte ori vin în «Țară», vin cu gând curat și suflet senin, și ne consideră *pe toți* frați deopotrivă buni, Români deopotrivă patrioți și gata de a le da o mîna de ajutor, ei, frații noștri de sub stăpîniri străine și dușmane nu pot cuprinde cu mintea lor cum ar fi cu puțință, ca din cauza luptei lor de apărare națională noi să ne certăm cu ultimele mijloace ale violenței nu pentru soarta lor ci pentru mici și trecătoare motiv de partid.

O adîncă decepție și o desastroasă descurajare trebuie să intre în sufletele fraților noștri, cînd ei trebuie să se convingă de pasiunile ce ne înveninează cele mai nobile simțiri, ne frîng rîndurile și ne paralizează ori-ce concentrică și patriotică acțiune de ajutor pentru ei, cei ce luptă cu bărbăție, jertfesc și suferă în tăcere și sunt mulțumiți cu conștiința, că-și fac datoria de credincioși și devotați soldați ai naționalității noastre comune.

Avem reputațiunea de a fi cel mai chibzui popor din Orient.

Să o păstrăm dar și s'o coraborăm și de aci înainte cu faptele noastre.

Din toate aceste frămîntări și lupte din trecut noi putem conchi dela un singur lucru: partidele noastre de guvernămînt sunt animate de aceiaș iubire de neam și de țară, dar tactica pasionată de a declara pe unul sau altul, ca fiind «trădător», este o nenorocită armă, care, să sperăm, n'are să mai

fie utilizată. A fost o tactică greșită, rezultat al pasiunilor profunde ce sbuciumă viața noastră publică, și interesul nostru național ne obligă a ne feri de ea.

Cu satisfacțiune putem constata azi, că toții oamenii de inimă cari înțeleg necesitatea de a fi și de a prospera a Ligii, sunt azi în deplin acord asupra acestui punct, și Liga a devenit iarăș un teren neutru de întîlnire și de patriotică colaborare.

Intre Ligisti nu mai există nici o umbră de animositățe; cu toții ne considerăm o singură familie de *Români* și avem un singur dor: să concentrăm forțele noastre, ca ajutorul ce-l dăm fraților noștri asupra să fie cu atît mai mare și mai efectiv.

N'avem decît să cultivăm sentimentele de dragoste frățească, de reciprocă stimă și de armonie între noi toți, pentru ca să putem deschide calea unei idei mari și epocale: ideii de apropiere și de bună înțelegere, pe chestia națională, între bărbații noștri de Stat din toate partidele.

Ideia aceasta ar trebui să preocupe constant pe toți Români cu tragere de inimă pentru cauza Românismlui, pentru că ea constituie un mijloc puternic și chiar determinant în toate chestiunile noastre ce privesc interese naționale permanente.

În momentul cînd această idee s'ar putea realiza, o faptă de istorică valoare s'ar săvîrși în desvoltarea noastră culturală. Români de pretutindeni ar avea atunci de fapt în fața lor nu vr'un singuratic partid politic, nu ostilitățile noastre militante, nu personalități singulare și ostile între dîsele, ci autoritatea blindă dar și impunătoare a Statului Român, interesul și solitudinea României, în accepțiunea proprie a cuvîntului.

Dar calea spre o asemenea de inimi înălțătoare apropiere și bună înțelegere a partidelor noastre pe chestia națională trebuie netezită de toate micile vrajbe și zizanii, iar această netezire se va face cu atît mai

curînd, cu cît dragostea și încrederea reciprocă între Ligisti vor deveni din ce în ce mai sincere și mai cimentate.

Congresele anuale ale Ligii, întrunindu-se și deliberînd afacerile lor sub inspirațiunea sentimentelor patriotismului luminat, cu în-

credere și demnitate, vor avea și în această privință o bine făcătoare influență morală.

Salutăm deci cu bucurie și cu sentimente de frăție întrunirea Congresului Ligii și dorim spor rodnic hotărîrilor sale.

Un vechiu Ligist.

PROBLEMELE LIGII

În afară de dispozițiunile laconice ale Statutelor, s'a scris foarte puțin despre problemele Ligii. Ici-colea se dădea, nu-i vorbă, expresie unor platonice dorințe în privința scopurilor imediate pe cari ar avea să le vizeze Liga, dar *sistematic* nu ne-am prea ocupat de ele, și totul a ramas, ani de-a rândul, la așteptarea comitetelor centrale ce s'au succedat și ast-fel la individualitatea, la înclinările și dispozițiunile membrilor cari formau aceste comitete.

Adevărul e, că Statutele prin chiar firea lor, nu pot să prevadă decît scopul în liniile sale mari și generale. Asupra acestui punct nu încapе discuție.

Dar nu e mai puțin adevărat, și cred că nimeni nu va contesta această aserțiune, că acțiunea Ligii, neputîndu-se îndrepta direct și mijlocit către ținta mare, comună și permanentă, țintă ce animează și încălzește toate spiritele românești, — ea trebuie să procedeze sistematic, pas de pas și totdeauna în perfectă conformitate cu împrejurările existente.

* * *

Bărbații noștri de Stat din toate partidele au ținut să declare solemn și la deosebite ocazii, că Statul nostru e străin de ori-ce revendicațiuni irredentiste, de ori-ce porniri ostile și agresive față cu Statele, în cari trăiesc conaționali de ai noștri în număr mare, în masse compacte și pe teritorii bine arondate.

Unii dintre oamenii noștri politici au considerat ca o imperioasă necesitate nu numai de a repudia ori-ce aspirațiuni irredentiste, dar a proclama asemenea aspirațiuni drept aberații. Și comitetele Ligii au ținut să protesteze în contra învinuirii, că noi am fi irredentiști.

Adevărul e, că Maghiarii au căutat în totdeauna să presinte pe frații noștri de peste munți că răi patrioți din punctul de vedere al imperiului, ca ast-fel cu atît mai virtos să iasă la lumină propria lor importanță.

Și de oare-ce frații noștri protestau și protestă cu energie împotriva acestor acuzațiuni, e natural că nu puteam nici noi, decît să dăm un relief mai plastic modului lor de argumentare și să repudiăm ideia, că am urmări scopuri ostile față cu imperiul între ai cărui supuși credincioși noi numărăm trei milioane de frați.

Cu toate acestea, ni se pare greșit a proclama *ideia*, în sine teoretică, a unității drept o aberațiune. Resultat al deșteptării generale a popoarelor, ea constituie un product pozitiv al noilor curente de civilizațiune, și toți oamenii care cunosc acțiunea reciprocă dintre civilizațiune și schimbul ideilor vor trebui să admită, că una din ideile fundamentale pe care se bazează civilizațiunea europeană din ultima jumătate de secol nu poate fi taxată, așa cu una cu două, drept aberațiune sau

utopie. În nici un caz noi nu putem ști, cum se vor desfășura evenimentele în viitor. Nu facem deci irredentism.

Ținem însă, ca toate părțile constitutive ale familiei române să existe, nebântuie de primejdii, să se desvolte și să prospereze. În această ordine de idei, pentru noi e chestie de viață, ca elementele românești ce împrejmuesc teritoriul Statului Român, *românești* să rămână, pentru că tăria lor contribuie la propria noastră tărie, iar slăbirea lor pe noi ne-ar slăbi. Avem deci un incontestabil drept și o patriotică datorie a ne interesa de soarta fraților noștri și a le da, întreg și real, ajutorul nostru, avînd, bine înțeles, în vedere în prima linie interesele Statului nostru care este, moralicește, punctul de razim al întreg neamului românesc.

* * *

De ce natură să fie ajutorul ce trebuie să-l dăm Românilor asupriți? Răspunsul e simplu: *să întărim mijloacele lor de rezistență* în contra politicii de desființare națională.

Mărginindu-ne la o luptă *defensivă*, la procedări de conservățiune națională noi nu putem deocamdată decît să sprijinim

pe frații noștri în chipul *cum ei înșiși vor să fie sprijiniți*.

Spre a cunoaște acest chip, nu avem decît să ne dăm seamă de condițiunile în cari ei sunt nevoiți să lupte, și de mijloacele de cari ei înșiși se folosesc.

Ajutorul pe care-l dăm și-l vom da Românilor primejduiți în existența lor națională e cu desăvîrșire leal și în conformitate cu vederile moderne în dreptul ginților. De aceea nu avem nici un cuvînt a ne feri de discuțiune. Nu noi suntem de vină, că frații noștri *așteaptă* ajutorul de la noi. Și precum Germanii din Germania discută și sprijinesc pe frații lor asupriți din Austria și din Ungaria, precum Cehii sprijinesc pe Slovaci, Americanii pe Irlandezi, Olandezii pe Valoni, etc., tot ast-fel nime în lume nu ne poate opri pe noi a da ajutorul nostru celor ce ni-l | cer. Și Românii din Transilvania ni-l'au cerut, leal și în fața lumii: prin hotărîrile conferențelor lor naționale.

Vom cerceta în numărul viitor felul sprijinului ce trebuie să dăm și problemele ce rezultă din el, după părerea noastră, pentru Liga Culturală a tuturor Românilor.

Tudor I. Căpitănescu.

CHESTIUNEA AROMÂNEASCĂ

Exagerațiunile Grecilor în revendicările și luptele lor paneleniste i-au nenorocit: Elenismul a suferit o înfrîngere, cum rar i s'a întîmplat unei națiuni conștiente. Aptitudinile politice ale Grecilor s'au dovedit insuficiente, eroismul descendenților lui Leonida s'a dovedit o legendă orientală, enfatică și fantezistă, simpatiile eleniste s'au răcorit și prestigiul de care, cu drept sau

pe nedrept, se bucurau nepoții lui Pericle în unele părți ale Europei culte, s'a topit în focul tunurilor otomane.

Lumea imparțială a urmărit ani de-a rândul cu simpatii dezvoltarea acestui popor. Dar abia acum ea avu prilej să urmărească pas de pas politica lui. Și lumea s'a convins, că mult desmierdații «Elini», preținșii moștenitori legitimi ai Macedoniei, pe lîngă

că sunt un popor mic și slab, au fost slăbiți încă și mai mult prin o politică internă de cea mai demagogică speță.

Izbînzile Turcilor asupra Grecilor nu vor avea vr'un efect materialicește păgubitor pentru integritatea regatului grecesc. Marile puteri nu pot admite ca vr'o bucată din teritoriul grecesc să fie detașată și anexată Turciei. E bine așa, și toată lumea cultă aplaudă decisiunea aceasta a marilor puteri.

Se vede, că și Grecii au ținut seamă de această eventualitate, și așa ei și-au putut permite luxul unei campanii pentru Macedonia. Ei erau siguri, că Europa n'are să permită Turcilor să-și mărească teritoriul în detrimentul Grecilor.

Cu toate acestea, și ori-cit am compătimi desastrul Statului grecesc, trebuie să recunoaștem, că Grecii ei însuși poartă vina că au ajuns în situația nenorocită în care se găsesc.

Opinia aceasta e generală azi în Europa.

State mari și puternice cari credeau în destoinicia politică a Elenismului și erau dispuse a-l proteja în revendicările sale, s'au convins că ar comite o desastroasă greșală, dacă ar mai continua a se bizui în Greci mai mult decît în celelalte populațiuni creștine din Macedonia.

Căderea prestigiului elin este echivalentă cu eșirea în relief a importanței mai ales a Albanezilor și a fraților noștri aromâni. În cursul resboiului greco-turc, Europa a putut primi convingerea, că Aromânii și Albanezii sunt două elemente etnice vi-guroase, cumpătate și de ordine.

E destul ca această convingere să pătrunză în Apus, pentru ca soarta Aromânilor și a Albanezilor să înceapă a preocupa serios pe toți cei ce țin ca Macedonia să devină a Macedonenilor.

În special frații noștri aromâni, popor deștept, muncitor, cumpătat și leial, au acum ocasiunea de a atrage mai mult ca în trecut atențiunea factorilor hotărîtori

asupra pozițiunii lor de sentinelă latină în Macedonia.

Lealitatea lor față de Imperiul otoman va trebui să producă roade pentru desvoltarea lor etnică și culturală. Sultanul, hărțuit aproape de toate cele-lalte populațiuni, a fost însoțit, în lupta sa contra Grecilor, de simpatiile Aromânilor și sprijinit de o corectă atitudine a acestui element de ordine în Imperiul turcesc. E peste putință, ca în situațiunea Aromânilor să nu se producă o schimbare spre bine în urma dovezilor de patriotism pe cari ei le-au dat în aceste grele timpuri pentru împărăția otomană.

În ori ce cas condițiunile de luptă au devenit mai prielnice fraților noștri macedoneni.

Dar aceste condițiuni trebuiesc utilizate. Românii macedoneni vor trebui să pună de aci înainte *ei însuși* situațiunea lor în evidența Europei, *ei însuși* vor trebui să arate Turcii și marilor puteri, că sunt un element etnic important în Macedonia și destoinic a răspunde unei misiuni culturale

Nu ne îndoim, că Aromânii sunt gata de toate jertfele în acest scop, Dar ori cită voință și devotament ar avea ei, forțele lor sunt modeste și e de datoria noastră, a fraților mai mari, liberi, bogăți și dispunînd de mai multe experiențe, să sărim azi în ajutorul lor pe toate căile posibile.

În această ordine de idei se vede a fi inspirat *Apelul Aromânilor* din capitală, adresat fraților din Macedonia.

Ne facem datoria reproducînd și noi acest patriotic manifest:

Frați Români,

Multe secole sunt de cînd Grecii, favorizați de împrejurări și folosindu-se de tot felul de mijloace, au reușit să-și creieze o influență morală preponderentă asupra creștinilor ortodoxi din Turcia și mai ales asupra voastră — Români. Amăgiți de promisiunile înșelătoare ale agenților

panelenici, lingușiți de guvernul din Atena și de reprezentanții săi în Macedonia — Consuli și Arhierii — ați simpatizat cu cauza lor, mai mult, ați sacrificat totul pentru ei. Dar nici milioanele voastre, nici șiroaiele de sînge pe cari le-ați vărsat, nimic nu i-a putut face ca să-și îndeplinească visurile lor și ca să răspundă așteptărilor unora dintre voi.

Frați Români,

Sunt aproape patru-zeci de ani de cînd s'a aruncat sămînța Românismlui în Macedonia, și dacă a dat pînă acum roade încă puține, este pe de o parte lipsurile neînlăturabile, la începutul ori-cărei cauze, ale oamenilor cari au condus pînă acum mișcarea, pe de alta sunteți și voi, căci mulți dintre voi au fost și sunt dușmani ai naționalității lor proprie. Mulți din voi și-au sacrificat și viața și averea, pentru aceia cari, sub masca creștinismului, au voit numai să-și slujească interesele strimte și ambițiunile nemăsurate și utopice. Acești frați rătăciți ai noștri au ascultat și au crezut toate șoaptele călugărilor greci, au aprobat și au dorit realizarea nerealisabilă a scopurilor Silogurilor din Atena, iar la predicile, într'adevăr apostolice, ale învățătorilor români, urechea lor a rămas surdă pînă acum. Intrigile dușmanilor v'au desbinat și v'au făcut să vă urțiți și să vă certați și ați contribuit ast fel la răul și slăbirea voastră, la folosul și întărirea altora, fie Greci, fie Bulgari.

Frați Români,

Cele patru colțuri ale lumii au resonat de vestea victoriei armatei turcești și de înfrîngerea desăvîrșită a Elenismului. Luptele de la Mati Larisa și Farsala, în cari armatele grecești au dat dosul la prima vedere a inamicului, scandalurile și anarhia cari domnesc pe stradele Atenei au demascat în fața lumii pe acest popor ăudăros, dar nechibzuit, gilcevitor, dar lipsit de bărbăție, neputincios de a juca un rol oare-care dincolo de granițele lui. Andarții greci au jefuit comunele voastre, au predat averea agonisită prin munca voastră cinstită. Iată de ce, Români din Epir au fost indignați și parte din ei au luptat chiar alături cu Turcii, în contra Grecilor.

Dezastrul Statului grecesc a sfărîmat pentru veci «Marea Ideie». *Elenismul în Peninsula Bal-*

anică a dat faliment pentru totdeauna. Nimic nu-l mai poate salva, nimeni nu-l mai poate ridica, căci, în urma unei vieți factice, a murit pentru a nu mai reînvia.

Frați Români,

În locul Elenismului care e nimic, sunteți chemați voi ca să luați locul în Balcani. Drepăturile voastre istorice, ginta voastră, darurile cu care v'a înzestrat Dumnezeu, vă impune aceasta ca o datorie. În totdeauna ați fost un element de pace și de liniște, de cultură și de muncă spornică printre celelalte naționalități. De aceste daruri pe care le-ați moștenit de la iluștri voștri strămoși Români, sunteți datori — mai mult decît ori cînd — să vă folosiți astăzi.

Făcînd ast-fel, vom dovedi cu toții lumii întregi că națiunea românească, ori unde se găsește ea, are ca ideal să existe și să se desvolte pe de o parte ca un element de pace și de liniște, iar pe de alta ca un factor puternic de progres și de civilizație în Orient. Aceste tendințe ale noastre au darul de a nu fi în nepotrivire cu tratatele internaționale și de a răspunde pe deplin la dorința vie a Europei de a vedea domnind pacea reală în Balcani, în marginele legilor largi și îngăduitoare ale Imperiului Otoman. Sinceri respectuoși ai integrității Imperiului Otoman și la nevoie chiar apărători ai ei, nu rivnim decît ca să ne desvoltăm cît mai mult și mai repede pe tărîmul național și cultural, după firea noastră proprie românească, în cadrul Statului Turcesc și sub oblăduirea binevoitoare a M. S. Sultanului.

Această a noastră desvoltare, la care vom ajunge cu o repeziciune uimitoare, dacă vom ști să ne stringem rîndurile și să lucrăm într'un gînd și dor, cîți suntem Români, departe de a fi o piimejdie pentru națiunile conlocuitoare, va fi, din potrivă, un îndemn puternic pentru ele, de a urma pilda dată, căutînd fie-care spre cea mai mare a noastră mulțumire, să se desvolte după firea și datinele ei.

În lupta noastră de a ne strînge rîndurile și de a ne da mîna cu toții, ca să îndeplinim misiunea înaltă ce Provedința ne-a încredințat, vom fi ajutați atît de frații noștri din România, cît și de Români din toate părțile, pe unde soarta i-a așezat; vom fi de sigur sprijiniți și de amicii noștri naturali, Albanezii, precum și chiar de Grecii din Macedonia, căci menirea noastră firească este, pe lângă altele, și de a fi pururea

o stavilă în contra valurilor cotropitoare ale Slavismului, de o potrivă amenințătoare pentru cite și treile naționalități.

Frați Români,

În istoria omenirii sunt momente mai hotărâtoare pentru soarta unei națiuni, decît un lung șir de ani. Astfel de momente solemne pentru poporul Român din Macedonia sunt cele de față. Nici odată nu v'a suris viitorul ca astăzi.

Pătrunși pînă în suflet de însemnătatea și de măreția împrejurărilor actuale, noi facem un apel

călduros la *unirea și conlucrarea Aromânilor*, ori unde s'ar găsi ei, ca să vie în ajutorul cauzei lor naționale aromânești.

Unirea noastră, frați Români, ne va da puterea de a ne apăra de dușmani și de a asigura pentru vecie existența și dezvoltarea neamului românesc în Peninsula Balcanică.

Steaua Elenismului a apus! În locul ei se ridică falnic, după o lungă eclipsă, soarele Românismului, la razele căruia alergați cu toții pentru a vă lumina și a vă încălzi!

O SCHIȚĂ ISTORICĂ ASUPRA STAREI BUCOVINEI

ÎN TRECUT ȘI PRESENT

IV

Afară de amintitele școli publice se mai află în Bucovina și puține școli și internate private, dintre cari amintim: micul internat de fete române înființat la anul 1893 prin neobosita activitate a «Societății Doamnelor române din Bucovina» existente numai din anul 1890, și pensionatul domnișoarei Slivinschi.

Din cele zise despre școlile Bucovinei s'ar părea unui necunoscător al stării adevărate a lucrurilor, că în timpul de față această țărișoară n'ar fi tocmai lipsită de școli, în realitate însă în multe comune chiar astăzi nu există de fel școli, iar ceea-ce ne doare pe noi Românii pînă la suflet, este lipsa de școli naționale românești, căci în școlile românești de la sate numai în primii 2 ani se propune învățămîntul în limba română, iar de la al 3-lea în sus, ea se înlocuește cu cea germană, în școlile primare de prin orașe însă învățămîntul începe cu limba de propunere germană chiar din clasa întâia și personalul didactic de prin orașe în majoritate absolută constă din străini. Dintre aceștia unii nu cunosc nici o boabă românească,

alții însă, de cari se găsesc destui chiar jidani și jidoavce și prin sate românești ca învățători și învățătoare, deși au căpătat pe felurite căi testimonii de calificare pentru limba română, cu toate acestea auzindu-i cum schimonosesc și pocesc, în ignoranța lor, trumoasa limbă românească în predarea ei copiilor români, te cuprinde disperarea în ce stare ticăloasă am ajuns, la care nu puțin a contribuit reaua voință a autorităților școlare și prigonirea continuă și sistematică a neamului românesc din partea lor.

Spre ilustrarea acestora, din nenumărate cazuri aducem aci numai 2: primul, că de la 1869 pînă astăzi au fost importați anume ca inspectori (generali) școlari pentru întreaga țară unul după altul 4 Boemi — Bosdech, Marek, Vyslonzil și Tumlirz — fără să cunoască o boabă din limba română, veniți ca și toți ceilalți amployați superiori, trimiși în Bucovina cu un program și o direcțiune anumită de lucrare, cu idei preocupate despre oameni și stări de lucruri din această nefericită țară, cu o bună dosă de ură în contra elementului românesc, germanisînd și slavisînd din resputeri școlile și personalul didactic, cu toate

că în Bucovina se găesc destui bărbați români demni, cari cunosc pe deplin tustrele limbele recunoscute de lege ca limbi ale țării (germana, româna, ruteana,) nu mai puțin și personalul didactic și împrejurările și nevoile locale, și cari ar fi corespuns cu mult mai multă demnitate datorințelor unui post atât de important.

Al doilea cas din timpul de față este, că în 20 Aprilie anul 1896, consiliul școlar al orașului Cernăuți compus din 13 membri dintre cari un singur Român, publicînd concurs pentru ocuparea unui post de învățător, și altul de subînvățător la școala primară din suburbia Clocucica, care în anul școlar 1895—96 a fost frecventată de 234 copii, între cari 118 Români, 69 Ruteni, 29 Germani și Jidani și 18 Poloni, avînd ca personal didactic 5 persoane, dintre cari numai una calificată și pentru limba română, iar din cele lalte 4 fiind 2 calificate numai pentru limba germană și ruteană, — pune ca condițiuni pentru ocuparea postului de învățător calificarea pentru limba germană și română, dar pentru postul de subînvățător calificarea numai pentru limba germană, și să priceapă ceva din vre-una din limbile: ruteană, română sau polonă, de unde se vede că consiliul orășenesc, nemulțumit cu existența a 4 învățători pe lângă un singur Român la o școală, unde majoritatea copiilor sunt români, voește cu ori-ce preț să mai vîre și un al 5-lea străin.

Și mai mare însă este durerea noastră a Românilor, dacă privim școlile medii, unde limba română se propune de un singur profesor, abea 2 ore pe săptămînă, așa încît studenții fiind prea însărcinați cu studiarea celorlalte obiecte din gimnasiu, predate în limba germană, nu învață românește aproape nimica și ajungînd la universitate, unde se află o singură catedră pentru istoria limbei și literaturii române, încă nu pot face progrese însemnate, afară

de puținii cari se ocupă singuri aparte, numai din dragostea și iubirea lor pentru națiune și limbă, cu studiarea ei. Durerea noastră însă își ajunge culmea sa prin aceea cînd vedem împotriva noastră atât de mare răutate și așa de infernală dușmănie din partea tuturor veneticilor veniți cu brațele întinse și implorînd ajutor, pe cari blindul popor băstinaș, primindu-i cu proverbiala sa ospitalitate românească, i-a nutrit și încălzit la sînul său, neștiind ce vipere veninoase, ce parasite neomenoase și nerecunoscătoare adăpostește pe pămîntul și casele sale, precum și din partea guvernului atât a celui local, cît și a celui din Viena, cari ambe — cu toate că știu prea bine, că Românii bucovineni n'au fost nici prinși în resbel, nici țara lor luată cu sabia, nici nu s'au dus cînd-va peste Austriaci să se așeze în vre-o țară a lor ca coloniști ori emigranți venetici și să-i asuprească.

Invoirea făcută între Austria și Turcia, în 7 Maiu 1775, a fost stoarsă Turciei în împrejurările de atunci de tot critice pentru dînsa, care, în contra tuturor regulelor dreptății și echității și în contra tuturor tratatelor esitente nu avea absolut nici un drept să dea nici o palmă din pămîntul Moldovii, care nu era al său, ci din contra, pentru tributul anual plătit Porții de Moldoveni era îndatorită să apere cu armele integritatea Moldovei, că Austria nici nu era în drept să ceară de la Turcia ceea ce nu-i aparținea ei, nici să-și împingă armatele pe un pămînt care nu aparținea Porții, că Românii bucovineni făgăduința de credință și supunere față cu Austria din 1/13 Octombrie 1777, basată pe declarațiunea formală a guvernului, că va păstra *Statul quo*, că va ocroti din răsuputeri pe Românii bucovineni și interesele lor, se va îngriji de buna stare și prosperitatea lor, — au ținut-o din momentul acela și pînă în timpul de față tot deauna cu scumpătate, și au fost tot deauna model

de fidelitate către imperiul și casa împărătească în comparație cu cele-lalte popoare.

Cu toate dispozițiunile categorice ale constituțiunilor din 4 Martie 1849 și din 21 Decembre 1867 și mai ales articolele XV și XIX ale acestei din urmă, cu toate diplomele împărătești din 29 Aprilie 1786, din 18 Decembre 1820, din 9 Decembre 1862, din 25 Maiu 1868, din 14 Maiu 1869 etc. și ordonanțe ministeriale din 8 Octombrie 1850, din 4 Iulie 1860, din 17 August 1864 etc., cari normează administrația bisericii ortodoxe bucovinene, întrebuințarea avutului ei (a fondului religios) numai pentru biserica ortodoxă bucovineană și școlile ei, cari garantează autonomia Bucovinii, cari dau și garantează fie-cărui popor locuitor în Austria egală îndreptățire de a-și apăra dreptul, națiunea și limba, și de a se servi de dînsa în toate afacerile publice și particulare nestingherit de nimeni, guvernele nu s'au ținut nici o dată de dînsese față de Românii bucovineni, ci totdeauna i-au asuprit și i-au tratat în mod vitreg, dîndu-i chiar sub administrația defter a Galiției, timp de mai bine de 64 ani și protejînd toate existențele pierdute, toate scursurile, toate drojdiile, toți calicii, toți lihniții și toți veneticii, cari au alergat în Bucovina spre a-și alina miseria, spre a găsi scut și adăpost în această ospitalieră țară.

Ca trei exemple eclatante dintre mii altele de o protecțiune fâțișă a guvernului, față de niște asemenea venetici și de reaua voință în contra poporului român băstinaș sunt :

a) înființarea în anul 1896 a unui gimnasiu rutean (rusesc) cu limbă de propunere ruteană chiar în Cernăuți, capitala Bucovinii, pe cheltuiala Statului și absoluta desconsiderare a nenumăratelor cereri di partea Românilor de a se înființa pentru dinșii, pe se-sele Statului, în capitala, țării un gimnasiu

romănesc, cu limba de propunere română, un drept necontestabil cuvenit Românilor, de oare ce ei nu au nici pînă astăzi măcar o singură școală întreținută pe cheltuiul Statului, pe cînd fondul bisericii ortodoxe bucovinene, format din moșiile mănăstirești date de moșii și strămoșii noștri, și la cari nici un venetic și nici vre-un strămoș de ai veneticilor n'a contribuit măcar cu un ban, este înjugat la plata de peste 180.000 florini anual pentru școli de acele, pe cînd în timp de 10 ani, de la 1884—94, au frecventat gimnasiul din Cernăuți 1139 Români și numai 986 Ruteni, cari cifre pe lingă netăgăduitele drepturi istorice ale poporului român bucovinean, vorbesc de tot lămurit, cum știe guvernul să respecte dispozițiunile legilor fundamentale de Stat față de Români ;

b) darea afară cea de tot nelegiuită din partea inspectorului școlar al țării, a vestitului Cech Tumlirz, în Septembrie anul trecut, a 13 școlari români din clasa I a gimnasiului greco-oriental din Suceava întreținut din banii fondului religios, sub pretext că nu e loc suficient, deși pentru jidovi și alți străini s'a găsit și se găsește totdeauna destul loc, după ce ei au fost depus examenul de primire, după ce începuseră a urma la școală 3 săptămîni, după ce timpul de a putea fi primiți la alte școli trecuse deja, după ce bieții părinți de la țară veniți din depărtare făcuseră diferite cheltueli cu întreținerea lor, cu plata taxei de primire, cu cumpărarea cărților și altor lucruri necesare, după ce uricul de fundare al gimnaziului din 31 Iulie 1860 zice, că «de oare-ce gimnasiul Suceava este merit să fie o școală a bisericii noastre greco-orientale, în care copii noștri au să fie învățați și crescuți de profesori de religia sau de legea noastră, de aceea copii de altă lege de regulă nu se primesc în acest gimnasiu», după ce regulamentul pentru gimnasii în § 71 partea

a 6-a și a 7-a și în § 112 partea a 2-a zice că numai conferința profesorilor are dreptul de a da școlari afară, iară inspectorul școlar al țării n'are acest drept;

c) impunerea și băgarea cu de-a sila de învățători ruteni și introducerea forțată a limbii rutene în comunele altă dată locuite de Români, iar acum periclitare de poporul Slavismului, cari însă n'au pierdut conștiința națională, ci trezindu-se și văzînd pericolul înspăimîntător care îi amenință cu nimicire totală, au cerut și cer cu insistență introducerea limbii române în școlile lor ca limbă de propunere, cum d. e. s'a întîmplat în anul trecut cu comuna *Ipotesti* lângă Suceava pe granița Moldovii, care cheltuind și făcîndu-și școală, a cerut după dorința unanimă a întregului consiliu comunal și a tuturor locuitorilor comunei introducerea limbii române ca limbă de propunere în școala lor de la consiliul școlar al țării care hotărăște despre limba în care au să învețe copiii, luînd în privire dorința comunelor cari poartă cheltuelile prin consiliul școlar districtual al Sucevii cel presidat de Căpitanul districtual (Prefectul) Polonul Duzinkewicz și inspectat de renumitul inspector districtual Polonul Koczynski, drept ce se cuvinea necontestabil comunei, de oare-ce comunele singure își fac și întrețin școlile și personalul didactic cu banii săi greu cîștigați. Dar la dreapta lor cerere întreg aparatul administrativ a fost pus în mișcare, din toate părțile au început presiuni asupra comunii, ca cu orice preț să introducă limba ruteană în școală în contra voinții nestrămutate și repetite a tuturor locuitorilor comunii la toate direcțiile și chiar la Președintele țării.

În zadar însă au fost toate cererile lor, în zadar toată statornicia pentru urmărirea dreptei lor cauze, în zadar a dat alarmă și a strigat presa română din Bucovina, în zadar au făcut deputați români interpelări în Camera imperială din Viena

și în Dieta țării din Cernăuți, căci în loc să obțină Ipoteștenii dreptul lor necontestabil introducerea limbii române în școala lor — stăpînirea cu sila le-a băgat limba ruteană și învățător rutean și spre a-i face să amuțească a început cu persecuțiunile cele mai neomenoase asupra bieților oameni cu amenințări de amende grele bănești, dacă nu-și vor da copiii la școala făcută cu sudoarea feții lor, în care stăpînirea cu puterea a vîrît limba ruteană, înfricoșîndu-i că va trimite armata peste capetele lor, frămîntîndu-i și prigonindu-i în tot modul. Comisarul Zierhofer ducîndu-se împreună cu inspectorul școlar districtual Koczynski în comuna Ipotești ca să înfricoșeze și să constrîngă pe oamenii de a-și da copiii la școală și chemîndu-i pe cîte unul, bărbați și femei, a îndrăsnit a-i maltrata, a-i ghiontui, îmbrînci și bate, cum s'a întîmplat cu femeia Domnica a lui Leonti Ieremiciuc, care reclamînd pentru aceasta la judecătoria din Suceava criminalul comisar a fost achitat de un judecător străin asemenea lui, iar biata femeie a fost pîrîtă de bătaușul comisar la judecătorie ca calomniatoare și condamnată la temniță de 6 săptămîni și cheltueli mari, pentru ca să înfricoșeze prin aceasta pe bieții oameni, să-i înăbușască cu totul, să nu mai îndrăsnescă nici unul a zice măcar un cuvînt. Ast-fel copiii Ipoteștenilor sunt tîrîți cu sila la școala ruteană, dîndu-se de stăpînire ordine stricte să nu fie primiți în școlile din alte sate și sunt constrîși cu silnicie în contra voinții exprese a părinților, cărora după toate legile dumnezeiești și omenești nu le poate nimenea lua dreptul de a-și crește copiii în limba în care doresc ei, nici nu-i poate constrînge de a introduce în școală altă limbă, decît aceea pe care o cer comunele cari supoartă toate cheltuelile, și dorința comunelor nu se poate schimba după legile existente ale împărății de direcțiile țării.

Dar cu toate acestea toate în Bucovina au fost nesocotite de diregătoriile împărătești, repețitele cereri ale comunii și dorința locuitorilor au fost schimbate cu sila și călcate în picioare și copii Ipoțestenilor constrinși cu sila să învețe limba ruteană în școală. Acestea arată în mod frapant

și de tot indignător și dureros în ce mod sunt tratați bieții Români bucovineni. O tratare mai vitregă și mai neomenoasă nu poate să aibă un popor în nici o țară constituțională a lumii civilizate.

(Va urma)

CRONICA GENERALA

ALEGEREA DE DELEGAȚI PENTRU CONGRESUL LIGII

Președintele Comitetului Secțiunii de București a Ligii, d. S. Periețeanu-Buzău a trimis membrilor următoarea convocare pentru alegerile de delegați ce vor avea loc, miine, Duminecă:

Domnule Membru,

Neîntruinindu-se la prima convocare de la 11 Maiu corent membrii în numărul cerut de statute, (Art. 24), pentru a se putea ține adunarea generală, am onoare a vă convoca din nou pentru ziua de Duminecă, 18 Maiu corent, la orele 2 d. a., în localul Ligii Culturale, Strada Nouă No. 6, când adunarea generală se va ține cu ori-câți membri vor fi prezenți.

La ordinea zilei va fi:

Alegerea delegaților pentru Congresul anual al Ligii, ce va avea loc în zilele de 21 și 22 ale curentei.

Alegerea se va face de la orele 2—5 d. a.

Primiți, Vă rog, Domnule Membru, asigurarea distinciei mele considerațiunii.

Președinte, S. Periețeanu-Buzău.

NB. Conform Art. 13 din statute, Membrul care nu-și va fi achitat cotașiunilor sale pe trimestrul care precede adunările, nu poate să ia parte nici la discuțiunile lor, nici la vot.

«DEMONSTRAȚIA LIGII ROMÂNĂ»

Eram obișnuiți pînă aci să găsim în cele mai multe ziare ungurești știri și corespondențe tendențioase și mincinoase despre Români. Unicul ziar maghiar «*Alkotmány*» părea ceva mai rezervat în reproducerea mofturilor corespondenților săi. Se vede însă, că fără știri tendențioase la adresa Românilor nu poate prospera nici o gazetă ungurească, și ast-fel și *Alkotmány* ține să-și prostească cititorii cu o știre «sensațională» sub titlul de sus. Organul conservatorilor unguri o ia mai întii pe un ton «binevoitor», dragă Doamne, la adresa Românilor, zicînd :

Ascultăm cu plăcere apărările juste ale Românilor, dar cu atît mai rău ne pare de șovinismul (!) lor extrem (!) care se folosește de ori ce ocașie, ca să demonstreze în contra ideii maghiare de Stat (!). O ast-fel de ocașie a fost pentru șovinistii *de la Ligă (!!!)* ziua de 15 Maiu, cînd nu numai prin ziare ci, la Brașov, Blaj, Lugoj, Sibiu, Cluj, Deva și Hunedoara, și prin fapte ei căutau să insulte Ungurimea.

Precum ne informează corespondentul nostru,— (halal de așa corespondent! Red. L. R.) Români pînă au alcătuit un atentat în contra statuiei comemorative (a lui Arpád !)

Aci pretinsul corespondent deschide sacul prostiilor spunînd, că «*Valahii și Sașii*» au alcătuit «în scopul atentatului un comitet». Comitetul atentatului ținea ședințe,

în cari se depuneau jurăminte și se luau măsuri pentru *adunare de fonduri!* Fonduri pentru un «atentat» asupra unei — pietre!..

Doamne Dumnezeule, mari sunt minunile tale, dar tot mai grozave sunt minciunile corespondenților ungurești!

Firește, că Ungurii își dau seamă că ridicarea statuelor lui Arpad pe teritorii locuite de Români era o obrăsnicie și o imprudență, pentru că trebuiau să facă efectul pălăriei lui Gessler.

Cu toate acestea, Românii și-au păstrat cumpătul și «atentatul» sau măcar «planul» n'a avut loc decît în creierii corespondentului lui *Alkotmány*.

UN FILO-MAGHIAR CUMPATAT

Sunt în Occident vr'o ciți-va amici exaltați ai Maghiarismului, căror puțin le pasă de situația reală din Ungaria, cînd vorba e să facă Maghiarilor reclamă, ridicîndu-i în slava cerului și dejosînd în acelaș timp pe Români și pe Slavi.

D. G. *Blondel*, profesor la universitatea din Lille, deși are simpatii pentru Maghiari totuș știe, mai mult decît alți filo-maghiari, să țin seamă de raporturile naționale din Ungaria.

În «*Bulletin de la Société de géographie commerciale de Paris*» d. *Blondel*, publică un articol despre «*Ungaria, locuitorii ei și situațiunea ei politică, economică și soeială.*»

Autorul a avut ocazia să fie delegat la unul din congresele ce s'au ținut anul trecut, cu ocazia mileniului, la Budapesta și face acum, în amintita revistă, o scurtă schiță despre situația Ungariei.

El vorbește cu destulă simpatie despre Unguri și despre progresele Ungariei, dar nu neglijează a pune în evidență și situația celorlalte naționalități, vorbind rînd pe rînd despre Maghiari, Slovaci, Români, Ruteni, Croați, etc.

Iată ce zice autorul despre Români:

Românii sunt oameni sprinteni, inteligenți și blînzi, dar leneși (!) și foarte certăreți (!). Ei au o vie imaginațiune și o mare putere de însuflețire. Aptitudinile lor pentru musică și poesie sunt remarcabile. Trezvii, disciplinați și bravi, ei dau soldați foarte buni, ocupațiunea lor principală e agricultura. Femeile lor, renumite pentru frumusețea lor, au talie sveltă și constituție delicată. Ele au reputația de a fi muncitoare și devotate. Dar ele mai sunt și cauza, că Maghiarii se romanisează ușor. Țăranii unguri se aprind repede de farmecul tinereleor Românce și intrăți odată într'o familie românească, ei repede se romanisează.

Autorul face o schiță statistică și continuă apoi ast-fel:

Unui Francez îi vine greu să și dea seamă de dificultățile la cari poate fi expus un Stat poliglot. Integritatea și cohesiunea nu se pot întemeia decît pe armonia deosebitelor naționalități ce-l alcătuiesc. Ungurii vor să creadă cu ori-ce preț un Stat național maghiar și spre acest sfîrșit, ei sunt nevoiți să constrîngă pe celelalte naționalități a se maghiariza. Parte mare di aceste naționalități resistă: în acest moment Românii sunt aceia cari strigă mai tare, pentru că, mai ales în contra lor sunt îndreptate sforțările maghiarizării. De altcum Românii par a fi, între celelalte naționalități, mai bine organizați. Partidul național român din Transilvania, care are conducători energici, cere reconstituirea Transilvaniei autonome, cel puțin în marginile autonomiei de care ea se bucura înainte de 1864.

Arătînd peripețiile deputațiunii române la Viena și ale procesului Memorandului, d. *Blondel* zice mai departe:

De dincolo de frontieră, din regatul român, Românii din Transilvania primesc o prețioasă încurajare. Resentimentele se înmulțesc mereu și condamnările contribuînd, ca în totdeauna, să exalteze curajul, e ușor deci de prevăzut că în viitor Ungaria o să treacă prin grave evenimente.

PREGĂTIRILE MAGHIARILOR PENTRU CONFERENȚA INTER-PARLAMENTARĂ

Președintele Camerii maghiare, d. *Desider Szilágyi*, în calitatea sa de preșe-

dinte al grupului interparlamentar maghiar pentru conferința de pace, a trimis tuturor membrilor parlamentului unguresc o circulară, invitându-i în termeni desperați, să se înscrie în număr mare în grupul interparlamentar maghiar, și să participe anul acesta la conferința de pace de la Bruxelles.

El insistă asupra acestei necesități mai ales pentru cuvântul, că i se pare timpul bine venit spre a majora *pe Români*, și a duce o luptă în contra «*campaniei de calomnii*» (!) respindite pe socoteala Ungurilor în străinătate.

Aflăm dela d. V. A. *Urechidă*, că comitetul permanent al conferinței de pace a fost înștiințat de felul cum vor să plece Ungurii la conferința din acest an. D. *Urechidă*, care a făcut această comunicare la Bruxelles, a mai adăugat, că Români nu s'au gândit nici-odată să «calomnieze» pe Unguri, dar dacă acestora le este de luptă, luptă să fie, căci Români sunt gata.

Dacă Maghiarii cred, că ridicarea chestiunii naționale în conferința de pace e o «campanie de calomnii», o să aibă ocazie a se convinge și ei, în fața lumii occidentale, de temeinicia acușărilor românești.

ANIVERSARA ZILEI DE 3/15 MAIU LA CRAIOVA

Secțiunea Ligii Culturale din Craiova a organizat și anul acesta o frumoasă sărbătoare în amintirea acestei zile atât de scumpă tuturor Românilor.

La ora 5 p. m. s'a oficiat un Te-deum în biserica Maica Domnului, care este catedrala orașului, și la care a asistat un public ales și destul de numeros.

Seara la ora 8 1/2 tot ce Craiova avea mai distins, dame și bărbați, s'au adunat la Teatrul Național, care era frumos decorat cu drapelul Ligii și alte drapele tricolore, și iluminat feeric cu lumină electrică.

Solemnitatea s'a deschis cu imnul național

«Deșteaptă-te Române» cântat de corul catedralei și care a fost primit de public cu entuziasm indescriptibil.

După aceasta d-nu *Dr. I. C. Drăgescu*, medicul primar al districtului nostru, a ținut o disertațiune despre însemnătatea zilei de 3 Maiu 1848, întrerupt de mai multe ori de aplausele publicului, ale căror inimi și suflet erau transportate către frații noștri trans-carpatini (Din această disertațiune vă alătur un scurt resumat)

Disertațiunea terminată, patru gentile domnișoare, cari au bine voit a ne oferi concursul lor au executat, în mod strălucit, mai multe bucăți de muzică: Domnișoara Cecilia Stănescu pe pian, d-ra Germina Periețeanu din gură și d-ra Valeria Pohl pe vioară acompaniată la pian de sora d-sale d-ra Ana Pohl. Publicul cu desăvârșire fermecat le-a răsplătit cu buchete de flori și aplause nesfârșite.

D-nu avocat N. P. Guran a declamat poezia «Peneș Curcanul» de V. Alexandri, iar micul Ciocazan, elev al gimnasiului local, a declamat poezia «Eroilor martiri» de Vlahuță și anecdota «Zugravul și Ungurul». Ambii au fost mult aplaudați de public.

Cu acestea s'a terminat această frumoasă sărbătoare în amintirea măreței zilei de 3/15 Maiu 1848, zi sfântă pentru întreg neamul românesc.

D. Dr. Drăgescu a zis între altele:

Pofoarele au serbători religioase și serbători naționale; cele d'întii pentru adorarea ființei supreme și a sfinților, cea din urmă pentru amintirea și venerațiunea marilor patrioți, a eroilor și martirilor naționali.

Precum biserica n'ar putea exista fără cultul religios, tot ast-fel un popor nu ar putea trăi fără *cultul neamului*. La popoarele antice acest cult era așa de desvoltat, că prin el își domoleau ele toate pasiunile. Acestui sentiment au datorat Români gloria, mărirea lor uimitoare. «Nu ne naștem pentru noi, ci pentru patrie, a zis strămoșul Cicerone.» Nu este un al doilea popor care să se fi pasionat cu mai multă putere și dragoste de cestiunea naționalității ca poporul român. Așezat în Carpați și în valea Dunării, în drumul deschis barbarilor, Românul s'ar fi pierdut, dacă nu avea adânc înrădăcinată în suflet *iubirea neamului*. Barbarii nu au putut distruge rassa noastră, elementul românesc mai puternic de cît toți, a învins religiuni păgâne, limbi barbare, tendințele năvălitorilor, și le-a întipărit sigiliul vieții românești.

Călcată, sfîșiată de barbari, Dacia romană pierdu încetul cu încetul instituțiunile latine, cultura latină, dar *instinctul rasei, conștiința mării sale istorice* nici o dată nu a murit în poporul daco-român. Numai ast-fel ne putem explica

faptul uimitor că Românul, după 18 veacuri de lupte nesfârșite, de prigoniri sălbatice, nu și-a pierdut caracterul național, și azi, ca și acum 1800 de ani repetă cu mândrie cuvintele strămoșești: «*civis sum romanus*» — *sunt Român*. In anul 1775 marele Washington sub un plop la Cambridge a jurat că va lupta pentru liberarea fraților săi; cu 9 ani mai târziu, 1784, Horea, la umbra unui stejar, lângă Mesteacăn, a jurat că se va lupta și va muri pentru liberarea neamului românesc.

S-ar putea zice, că fulgerul libertății trecînd din America în Europa a găsit material gata în munții Ardealului.... In 1848 un vînt de libertate a suflat peste întreaga Europa. Strigătul de libertate plecat de pe malurile Senei a electrizat popoarele subjugate.

In ziua de 3 Maiu 1848 peste 40 mii de Români s'au adunat pe cîmpia Blajului, unde s'au formulat pretențiunile lor, cerînd dreptul la viață, dreptul la libertate. Din piepturile a 40 mii a izbucnit atunci un sublim țipăt:

«Murim mai bine'n luptă, în glorie deplină,
Decît să fim sclavi iarăș în vechiu-ne. pămînt»

Nici amenințările, nici armata ungurească, nici spînzurătorile ridicate pe dealurile Transilvaniei, nici atrocitățile hunice n'au reușit să descurajeze și să înspăimînte pe Români. Tricolorul românesc a filiiit neîntrerupt pe cîmpia Blajului, care de atunci se numește «*Cîmpia Libertății*» iar cei 40 mii Români cari în ziua de 3/15 Maiu au jurat să lupte și să moară pentru libertate, și-au ținut cuvîntul.

Iacă pentru ce ziua de 3/15 Maiu 1848 este o zi mare, sfîntă. Trei maiu sunt Paștele, ziua învierii neamului românesc de peste munți, și pretutindenî unde bate o inimă românească, această zi trebuie serbată. In timpul în care trăim fie-care Român trebuie să fie apostol și soldat, fie-care Româncă o eroină, fie-care mamă o Corneliu.

VOR PRINDE MINTE?

Cetim în Tribuna :

Ziarul din Berlin «*Die Zeit*» s'a ocupat acum nu de mult în un articol cu Slavismul din Ungaria. Afară de observațiunea falsă, că naționalitățile din Ungaria și în special Românii, sunt accesibili pentru panrusism, articolul are următoarea așteptare corectă despre stările de la noi:

La Maghiari lipsesc bazele, cari să le asigure pe timp lung dominațiunea. După statistica oficială compusă în mod favorabil, Maghiarii formează 48 1/2 % din totalitatea locuitorilor, dar în numărul acesta se cuprind multe sute de mii de străini, Ovrei și Țigani, cari numai pînă ține dominațiunea maghiară se declară pe sine de Maghiari. Dominațiunea maghiară nu va fi de durată

lungă chiar și din cauza, că între toate popoarele Ungariei ei presintă cele mai mici procente de sporire. Este favorabilă pentru Maghiari trecerea continuă a Germanilor în castrele lor, dar afară de Germani cele lalte popoare nu se maghiarizează.

«Slovacii, Slovenii, Sirbii, Rutenii Croații și Românii împrejmuesc, ca o cunună, pe Maghiarii din năuntru țării și toți aceștia se opun maghiarisării, ba chiar și culturii» (! Red.)....

Un corospondent din Viena al lui *Alkotmány* făcînd cunoscul cuprinsul acestui articol în n-rul de la 22 Maiu al acestui ziar, arată, că în Austria Slavismul și-a eluptat o poziție politică egală cu Germanii, cari mai înainte aveau singuri dominațiunea, în tocmăi cum o au în Ungaria Maghiarii. Pînă cînd Slavii din Austria se luptau pentru drepturile lor naționale, erau timbrați de panslavi. Azi această numire a dispărut, căci Slavii sunt apți de guvernare, ei au dominațiune de fapt în țările și ținuturile lor.

Desvoltarea această, care în Austria se apropie de sfîrșit, în Ungaria este în stadiul începutului. Corospondentul face atenți pe Maghiari, că nu e lucru cu minte a desconsidera dreptele pretențiunii ale naționalităților, de oare-ce dominația maghiară numai pe basa aceasta se poate asigura mai departe; prin forță naționalitățile nu vor putea fi ținute în friu.

Accentuînd că «partidul poporal» singur înțelege această, își încheie expunerile ast-fel:

«E bine, negreșit, ca politica să fie așteptată din cas în cas, sunt însă totuși scopuri mari de directivă. Nu va strica, dacă vom lua în privire linia aceasta de directivă, care nu cade departe în viitor, căci dacă nu o vom face, dacă nu vrem să luăm în considerare toate acestea, atunci urmărîm o politică de struț, spre paguba urmașilor noștri.»

SCOALELE ROMÂNEȘTI, DIN MACEDONIA.

O știre foarte îmbucurătoare a sosit din Bitolia «Gazetei Macedoniei».

Directorul liceului Mărgărit, d. Pericle Papahagi, urmat de corpul didactic și de un număr de peste 100 de elevi, au trecut la liceul Eforiei.

Nemuțumirea pe care Mărgărit a produs-o în școală, timp de o lună cît a stat în Bitolia — servindu-se de armată și poliție ca să facă în timpul nopții disciplină școlară prin dormitoarele băeților — și ordonînd cavașilor ca să împuște pe elevii și profesori nesupuși, — au exasperat corpul didactic determinîndu-l să părăsească liceul acestuia. Trecerea lor

a școala Eforiei s'a făcut în aplauzele tuturor Românilor macedoneni. Unirea tuturor școalelor românești din Bitolia, sub autoritatea Eforiei, va produce cu siguranță unificarea citor-va școale comunale, cari până astăzi au rămas cu Inspecțiunea.

E de remarcant, că profesorii și elevii, cari au părăsit liceul lui Mărgăit, sunt de aproape rude ale acestuia.

Mai multe liste de subscripții au fost deschise și trimise în toate comunele românești din Macedonia, Epir și Albania, ca să fie acoperite cu ajutoare de bani.

GRIJA MAGHIARILOR DE LIGA

Pare paradox, dar e așa: Maghiarii sunt foarte îngrijii de soarta Ligii Culturale. Abia trece o zi fără ca presa ungurească publică ba corespondențe de la București, ba aprețieri generale asupra mișcării naționale și în deosebi asupra Ligii.

Așa găsim în *Budapesti Hirlap* iarăș o corespondență sub titlul «*Agonia (I) Ligii Culturale*» și aceasta «*de la corespondentul nostru special*», cum zice organul unguresc.

Se vede însă, că culegătorul tipografic al acesteia, că această «corespondență de la București» e un fabricat budapestan, și așa el se face că greșește, și în loc să pună la dedesubtul «corespondenței» data obișnuită: *Bukarest. . . . 1897*, el culese *Budapest*.

Ce e în această corespondență? Minciuni cu ghiotura. Autorul știe să povestească d. p. că «Ligiștii au ținut o întrunire intimă la d. Urechia în care au discutat mișcărilor naționaliste din Austria. Cei mai mulți Ligiști ar fi sperând, că Rusia ar fi împus Austro-Ungariei să dea satisfacțiune naționalităților !!!

Nu mai continuăm, pentru că ni se face rău. . .

Există, nu-i vorbă, și ziare care-și fac corespondențe fanteziste, dar minciuni mai stupide de cum sunt cele publicate de acest ziar unguresc nu se pomenesc. Autorul lor, se vede, că ideea n'are de ceea ce este la București, cu toate acestea el face «corespondențe.» Și asemenea prostii se publică într'un ziar din capitala Ungariei, a unei țări ce are veleități de a fi mijlocitoarea culturii în Orient!

CURRENTUL ANTI-MAGHIAR ÎN AUSTRIA

Conflictul între popoarele Austriei și între Maghiari ia dimensiuni tot mai mari.

Austriacii sunt foarte aprinși împotriva Maghiarilor, pentru că se consideră exploatați economicște de către cei din urmă.

Adevărul e, că nenorocita transacțiune, *Dualismul*, de la 1867, stabilind două State suverane, a prilejit în acelaș timp hegemonia Ungariei și în special a Maghiarismului asupra raporturilor tuturor celorlalte naționalități.

Amarnic se plînge în această privință ziarul vienez *Deutsches Volksblatt*, zicînd:

Popoarele Austriei nu vor fi existînd pentru ca să fie sclavii elementelor maghiare extreme, ele nu sunt obligate să se plece cu supunere ori de cîte ori șovinistii maghiari își încreșcă frunțile și amenință monarhia cu dărîmare. Popoarele Austriei însă se simțesc îndatorate să consolideze puterea monarhiei prin crearea unei Austrii puternice, de care se poate atașa și Ungaria, dacă vrea să țină și ea la solidaritatea cu noi. *Dar Austria nu trebuie să rabde a deveni un Stat vasal al Ungariei!*

În Austria sunt deja partide politice cari cer *desfacerea Austriei de comunitatea politică cu Ungaria*. Partidul *Germanilor naționali*, dar și al *creștinilor sociali* accentuează trebuința *ruperii ori-cărei legături cu Ungaria*.

INFORMATIUNI

În anul trecut a murit un brav fiu al poporului român din Banat: *Lt. mareșalul Mihai cavalier de Trașsa*, unul din puținii generali austriaci creștini din sînul Românilor de peste munți. Acum

de curînd s'a deschis la notariatul din Caransebeș testamentul lăsat de Trașsa, și o mare bucurie a cuprins pe Români din Caransebeș aflînd, că el a făcut un legat de 5.000 fiorini

ca fond de cristalizare pentru înființarea unei școli superioare pentru fetele române.

Cu această ocazie, nobila văduvă a reposatului mareșal, Doamna *Aurelia de Trapșa*, născută *Kron*, a dăruit tot în acest scop, un prea frumos loc de clădire situat în Caransebeș.

*

Guvernul maghair a mai intentat un proces *Tribunei* din Sibiu.

Procesele ce se fac organului partidului național din Transilvania sunt deja atât de numeroase, în cât nici redacțiunea nu știe spune în pripă al căteia proces are să fie acesta.

*

Metropolitul Românilor gr. catolici din Transilvania și Ungaria, Excelența Sa Dr. Victor Mihali de Apșa a făcut, cu ocazia instalării Episcopului Dr. D. Radu, o donațiune de 5250 florini ca fond pentru un «convict» (internat) pe seama elevilor români de la liceul de Stat din Lugos (Banat).

*

Sf. S. Părintele *Ioan Baroș*, paroh gr. catolic în Zăbrani (Banat), a făcut o donațiune de 300 florini pentru fondul noilor parohii ce se vor înființa în Banat.

*

În capitală a început să apară o revistă săptăminală albaneză sub titlul «*Shqipëria*» (cit. Șchiperia). Ea își propune a lupta pentru drepturile naționale ale valorosului popor albanez din Macedonia.

Numărul întâi al revistii are un prim articol în limba română care se încheie astfel:

Ca în alte părți tot astfel și aci în România, în ospitaliera această țară și a doua lor patrie, sprijiniți de nobilul popor român, care nu a pierdut nici o ocaziune fără ca să-și arate buna voință și simpatia ce are pentru ei, Albanezii au înființat societăți culturale, și au tipărit primele cărți didactice în limba lor maternă, pentru ca astfel să poată contribui și ei la propășirea națiunii lor pe calea culturii și civilizației, precum au făcut toate popoarele care se respectă, și cari voesc a trăi.

Ast-fel dar fiind, credem de datoria noastră să ne exprimăm recunoștința noastră către acest nobil și mărinimos popor.

Dorim confratelui nostru albanez și conaționaliilor săi, deplină izbândă în nobila lor luptă!

*

Zilele acestea au avut loc în Croația alegerile pentru Cameră. Partidul așa numit național (!) (al Croaților maghiaroni cari dețin puterea) a suferit o mare înfrângere pierzând 17 cercuri electorale, cari au fost cucerite de opozițiunea croată unită (representanții populari ai revendicațiilor croate). Opoziția va avea cu chipul acesta aproape 30 de mandate în Camera croată.

Cu ocazia acestor alegeri, partidul «național», susținut de guvernul maghair, s'a datat la cele mai fâțișe ingerențe. În comuna Bosnjaki, populațiunea, opunându-se acestor ingerențe a fost atacată de armată. Resultatul acestei intervențiuni

armate e îngrozitor: 8 cetățeni croați morți, și vre-o 40 răniți!

Libertăți constituționale ca în Ungaria mai rar!

*

În una din ședințele din urmă ale Camerii maghiare, d. deputat *Dr. Nicolae Șerbanu* (Român) a rostit un discurs la proiectul de lege asupra Curților cu juraț în procesele de presă.

Proiectul guvernului maghair prevede, că jurații nu pot fi de aci înainte de cât cetățeni cari vorbesc, scriu și cetesc ungurește.

Deputatul Șerbanu a cerut a se șterge această dispoziție arbitrară, dar guvernul și Camera s'au împotrivit.

Presă maghairă consideră discursul d-lui Șerbanu drept o probă, că oratorul e un simplu «trădător de patrie».

*

Profesorii și elevii școlii de comerț din Budapesta au făcut anul trecut o călătorie de studii în Orient, vizitând între alte țări și România.

D. profesor *Iuliu Firnitzer* și *A. Strauss* publică acum în *Revue d'Orient*, sub titlul «*L'industrie roumaine*» un lung raport despre starea industriei române.

Ei zic în acest raport:

După Belgrad și Rusciuc paralela ce se impune spiritului e cu desăvîrșire în avantajul Bucureștilor. Capitala română este un oraș mare, cu totul occidental, foarte animat și plin de lux parisian.

Industria, creată cu ajutorul capitalurilor străine ia o desvoltare văzind cu ochii.

Autorii trec apoi în revistă aproape toate stabilimentele noastre industriale, arătând la fie care numele proprietarului, obiectul de producțiune, numărul lucrătorilor etc.

Raportul se încheie apoi cu următoarea reflecțiune:

Condițiunile economice ale României sunt din cele mai favorabile; pământul e roditor, materiile prime abundă, comunicațiunile cu lumea întreagă sunt ușoare, poporul are excelente aptitudini: astfel toate permit a considera România drept o țară de mare viitor.

*

«Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român» în Transilvania își va ține adunarea generală de astă dată în orașul *Orăștia*, în zilele de Duminică și Luni în 1 și 2 Iunie

Covocarea lansată de d. *Iosif Vulcan* ca președinte și d. *Vasile Goldiș* ca secretar, se termină astfel:

Invităm la această adunare generală a societății pentru crearea unui fond de teatru național român pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai acestei societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.